

**INDYWIDUALNE KONTA EMERYTALNE
ORAZ INDYWIDUALNE KONTA
ZABEZPIECZENIA EMERYTALNEGO
W 2012 ROKU**

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA 2013
DNI/A/P/201212/001**

DEPARTAMENT NADZORU INWESTYCJI EMERYTALNYCH

Słowa kluczowe: INDYWIDUALNE KONTA EMERYTALNE, INDYWIDUALNE KONTA ZABEZPIECZENIA EMERYTALNEGO, DODATKOWA FORMA OSZCZĘDZANIA NA EMERYTURĘ

SYNTEZA

Opracowanie zawiera zestawienie podstawowych informacji dotyczących indywidualnych kont emerytalnych (IKE) oraz indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego (IKZE) przygotowane na podstawie danych przekazywanych do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego przez instytucje finansowe prowadzące IKE oraz IKZE, tj.:

- zakłady ubezpieczeń,
- fundusze inwestycyjne zarządzane przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych,
- podmioty prowadzące działalność maklerską,
- banki,
- dobrowolne fundusze emerytalne zarządzane przez powszechne towarzystwa emerytalne.

W przedmiotowym raporcie przedstawiono najistotniejsze zjawiska występujące na rynku IKE oraz IKZE w 2012 roku.

Wybrane dane liczbowe dotyczące IKE według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku, w porównaniu do roku 2011, przedstawiają się następująco:

- IKE posiadało 813,3 tys. osób (w 2011 roku 814,4 tys. osób), co stanowiło 5,2% liczby osób aktywnych zawodowo,
- wartość rynku IKE pod względem zgromadzonych aktywów wyniosła 3,5 mld zł (wzrost r/r o 27,7%) - najwięcej aktywów IKE zgromadzono w zakładach ubezpieczeń: 1,4 mld zł,
- powstało 69,9 tys. nowych IKE (spadek r/r o 12,5%), o 10,1 tys. mniej niż w 2011 roku - istotny spadek liczby otwieranych IKE nastąpił w funduszach inwestycyjnych, gdzie założono 21,7 tys. IKE (spadek r/r o 63,2%), a najwyższy wzrost liczby otwieranych IKE odnotowano w bankach, gdzie powstało 26,6 tys. IKE (wzrost r/r o 697,6%),
- 52,9 tys. osób zamknęło rachunki IKE w związku z całkowitym zwrotem środków (wzrost r/r o 10,8%) - najwięcej posiadaczy IKE zamknęło rachunki w funduszach inwestycyjnych (22,1 tys. osób),
- wypłatę środków z IKE zrealizowało 8,5 tys. osób (wzrost r/r o 10,6%) - najwięcej w funduszach inwestycyjnych: 4,3 tys. osób,
- zdecydowana większość wypłat (8 435 wypłat) była realizowana w formule jednorazowej (7 616 w 2011 roku), z możliwości wypłaty środków z IKE w ratach skorzystało tylko 68 osób (72 wypłaty ratalne w 2011 roku),
- wskaźnik liczby IKE, na które dokonywano wpłat do liczby ogółem funkcjonujących IKE wyniósł 31,7% (w 2011 roku 33,8%),
- wysokość średniej wpłaty na IKE wyniosła 2,6 tys. zł (wzrost r/r o 0,6 tys. zł) - najwyższą wartość średniej wpłaty odnotowano w podmiotach prowadzących działalność maklerską: 8,1 tys. zł,
- wartość przeciętnego stanu rachunku IKE wyniosła 4,4 tys. zł (wzrost r/r o 1 tys. zł) - najwyższy przeciętny stan rachunku IKE posiadają oszczędzający w podmiotach prowadzących działalność maklerską: 26,1 tys. zł,
- wpływy środków pieniężnych do IKE wyniosły 835,5 mln zł (wzrost r/r o 168,8 mln zł), z czego składki to 666,1 mln zł (wzrost r/r o 121,1 mln zł), a wypłaty transferowe z pracowniczych programów emerytalnych to 169,3 mln zł (wzrost r/r o 47,8 mln zł),
- wypływy środków pieniężnych z IKE kształtowały się na poziomie 343,1 mln zł (wzrost r/r o 15,3 mln zł), z czego wypłaty to 74,0 mln zł (wzrost r/r o 15,9 mln zł), zwroty 268,9 mln zł (spadek r/r o 125 tys. zł) i wypłaty transferowe do pracowniczych programów emerytalnych 260 tys. zł (spadek r/r o 546 tys. zł),
- wpłaty netto, czyli wpłaty nowych środków pomniejszone o wypłaty kwot z IKE wyniosły 492,4 mln zł (wzrost r/r o 153,5 mln zł).

Nowelizacja ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *indywidualnych kontach emerytalnych oraz indywidualnych kontach zabezpieczenia emerytalnego* (Dz. U. z 2004 r. Nr 116, poz. 1205), dalej „ustawa o IKE oraz IKZE”, umożliwiła od 1 stycznia 2012 roku zawieranie umów o prowadzenie IKE i IKZE z dobrowolnymi funduszami emerytalnymi (dalej: „DFE”) zarządzanymi przez powszechne towarzystwa emerytalne (dalej: „PTE”).

Do dnia 31 grudnia 2012 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała 9 decyzji zezwalających na utworzenie DFE (7 DFE prowadzących IKE i IKZE, 2 DFE oferujące wyłącznie IKZE), jednakże w trakcie 2012 roku jedno DFE zrezygnowało z prowadzenia IKE.

Wybrane dane liczbowe dotyczące IKZE według stanu na 31 grudnia 2012 roku przedstawiają się następująco:

- IKZE posiadało 496,8 tys. osób, co stanowiło 3,2% liczby osób aktywnych zawodowo,
- wartość zgromadzonych aktywów na IKZE wyniosła 52,9 mln zł - najwięcej aktywów IKZE (68,8%) posiadały zakłady ubezpieczeń: 36,4 mln zł,
- 504,1 tys. osób zdecydowało się na otwarcie IKZE w 2012 roku, jednak 2,2 tys. IKZE zostało zamkniętych w wyniku podejmowanych przez oszczędzających decyzji o odstąpieniu od umowy o prowadzenie IKZE,
- w 2012 roku z 2,5 tys. IKE przeniesiono do IKZE środki finansowe w wysokości 35,2 mln zł, z czego do dnia 31 grudnia 2012 roku zaksięgowano 31,9 mln zł, a pozostała kwota to środki w drodze,
- wskaźnik liczby IKZE, na które dokonywano wpłat do liczby ogółem funkcjonujących IKZE wyniósł 6,6%, a średnia wpłata to 0,8 tys. zł.

SPIS TREŚCI

SYNTEZA	3
1. PODSTAWOWE INFORMACJE O ZASADACH FUNKCJONOWANIA IKE ORAZ IKZE	6
2. IKE W 2012 ROKU	8
2.1. Struktura osób posiadających IKE według płci i wieku.....	8
2.2. IKE według prowadzących instytucji finansowych	9
2.3. Wartość aktywów IKE według prowadzących instytucji finansowych	10
2.4. Wpłaty na IKE	12
2.5. Średni stan konta IKE	14
2.6. Liczba otwieranych IKE	14
2.7. Wpłaty, zwroty oraz wypłaty transferowe dotyczące IKE	16
2.7.1. Wpłaty z IKE.....	16
2.7.2. Zwroty z IKE	16
2.7.3. Wpłaty transferowe dotyczące IKE oraz przeniesienia na IKZE	17
3. IKZE W 2012 ROKU	20
3.1. Struktura wiekowa osób posiadających IKZE	20
3.2. Liczba IKZE, wpłacane składki oraz zgromadzone aktywa.....	20
3.3. Zwroty z IKZE	23
4. KONKLUZJE.....	24
SPIS WYKRESÓW	26
SPIS TABEL	26

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O ZASADACH FUNKCJONOWANIA IKE ORAZ IKZE

Do końca 2011 roku indywidualne konta emerytalne były prowadzone na podstawie pisemnej umowy zawartej przez oszczędzającego z:

- funduszem inwestycyjnym,
- podmiotem prowadzącym działalność maklerską,
- zakładem ubezpieczeń,
- lub bankiem.

Od 1 stycznia 2012 roku, w ramach reformy III filaru systemu ubezpieczeń społecznych, przepisami ustawy o IKE oraz IKZE, wprowadzono możliwość zawierania umowy o prowadzenie IKE z dobrowolnymi funduszami emerytalnymi zarządzanymi przez powszechne towarzystwa emerytalne. Dodatkowo, powstał nowy produkt – indywidualne konto zabezpieczenia emerytalnego (dalej: „IKZE”). Umowy o prowadzenie IKZE mogą być zawierane z:

- funduszem inwestycyjnym,
- podmiotem prowadzącym działalność maklerską,
- zakładem ubezpieczeń,
- bankiem,
- dobrowolnym funduszem emerytalnym.

**Prawo do
wpłat na IKE
lub IKZE
przysługuje
osobie, która
ukończyła
16 lat**

Zgodnie z przepisem art. 3 ust. 1 i 2 ustawy o IKE oraz IKZE, prawo do wpłat na IKE lub IKZE przysługuje osobie, która ukończyła 16 lat. Posiadaczem konta emerytalnego może być również osoba młodsza, jednak ma ona prawo do dokonywania wpłat na konto emerytalne tylko w roku kalendarzowym, w którym uzyskuje dochody z pracy wykonywanej na podstawie umowy o pracę i w wysokości nie przekraczającej tych dochodów.

W przypadku osób, które osiągnęły wiek 55 lat i decydują się na założenie indywidualnego konta emerytalnego, konieczne jest złożenie dodatkowego oświadczenia o niedokonaniu w przeszłości wypłaty środków zgromadzonych na IKE.

**Wpłata na IKE
jest
opodatkowana,
a wypłata
zwolniona
z podatku**

Wpłata na IKE jest opodatkowana, a podatek pobierany jest od przychodu oszczędzającego, z którego pochodzi składka na IKE. Zwolnienie podatkowe przysługujące osobie oszczędzającej na IKE dotyczy podatku od zysków kapitałowych, jednak jest ograniczone limitem kwotowym dotyczącym wysokości wpłacanych środków oraz warunkiem o posiadaniu przez oszczędzającego jednego IKE. Tabela poniżej zawiera limity rocznych wpłat na IKE obowiązujące w latach 2004-2013.

Tabela 1. Limity wpłat na IKE w latach 2004-2013 (w zł)

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kwota limitu	3 435	3 635	3 521	3 697	4 055	9 579	9 579	10 077	10 578	11 139

Źródło: Obwieszczenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej

Limit wpłat na IKE obecnie stanowi równowartość trzykrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok, określonego w ustawie budżetowej lub ustawie o prowizorium budżetowym.

Wypłata środków z IKE jest nieopodatkowana. Uprawnienia do wypłaty zgromadzonych środków na IKE przysługuje osobie po osiągnięciu 60 lat lub nabyciu uprawnień emerytalnych i ukończeniu 55 roku życia.

**Wpłata na
IKZE jest
zwolniona
z podatku,
a wypłata
opodatkowana**

W IKZE zwolnienie podatkowe polega na tym, że wpłaty na IKZE osoba oszczędzająca może odliczyć od podstawy opodatkowania. Limit wpłat na IKZE jest zależny od wysokości kwoty stanowiącej podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne, ustalonej dla oszczędzającego za rok poprzedni. Wpłaty dokonywane na IKZE w roku kalendarzowym nie mogą przekroczyć kwoty odpowiadającej równowartości 4% podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne, ustalonej dla oszczędzającego za rok poprzedni, nie więcej jednak niż 4% kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ogłoszonej na podstawie art. 19 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.), tj. 30-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce na rok poprzedni, która wyniosła w 2011 roku 100 770 zł. Zatem przy 4% limicie, maksymalna wpłata na IKZE nie mogła przekroczyć w 2012 roku kwoty 4 030,80 zł. Analogicznie obliczona maksymalna suma wpłat na IKZE w 2013 roku to kwota 4 231,20 zł. Pewne odstępstwo od tej zasady przewidziano dla osób osiągających niskie dochody, których podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne jest niska, a które chciałyby dokonywać większych wpłat na IKZE. Osobom tym, w przypadku, gdy kwota odpowiadająca równowartości 4% podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne, ustalonej dla nich za rok poprzedni nie przekracza 4% równowartości 12-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, umożliwiono dokonanie w roku kalendarzowym wpłaty na IKZE do wysokości 4% równowartości 12-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę w poprzednim roku kalendarzowym. W roku 2012 kwota ta wyniosła 665 zł, w 2013 roku 720 zł. Jednakże, podobnie jak w przypadku IKE, warunkiem skorzystania z odliczenia podatkowego jest posiadanie tylko jednego IKZE.

Wpłata zgromadzonych środków na IKZE jest opodatkowana na zasadach ogólnych podatkiem dochodowym od osób fizycznych. W przypadku jednorazowej wypłaty środków zgromadzonych na IKZE na wniosek oszczędzającego w momencie ukończenia 65 lat, instytucja finansowa prowadząca IKZE nie pobiera zaliczki na podatek dochodowy. Instytucja ta jest jednak zobowiązana w terminie do końca lutego, po upływie roku podatkowego, sporządzić i przekazać podatnikowi oraz naczelnikowi właściwego urzędu skarbowego imienne informacje o wypłacie, sporządzone według ustalonego wzoru. Informacja powyższa jest konieczna do dokonania, przez oszczędzającego na IKZE, indywidualnego rozliczenia się z osiągniętego przychodu z IKZE oraz obliczenia podatku dochodowego według obowiązującej skali podatkowej, jak również odprowadzenia przez podatnika należnej kwoty do właściwego urzędu skarbowego.

Ponadto ustawodawca w art. 31 ustawy z dnia 25 marca 2011 roku *o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem systemu ubezpieczeń społecznych* (Dz. U. Nr 75 poz. 398) dopuścił możliwość przeniesienia środków zgromadzonych przez oszczędzającego na IKE do IKZE w okresie od dnia 1 stycznia 2012 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku. Takie przeniesienie środków z IKE do IKZE jest również zwolnione z podatku dochodowego.

Środki przeniesione z IKE na IKZE stanowią wpłatę na IKZE, która podlega odliczeniu od dochodu na zasadach określonych w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. *o podatku dochodowym od osób fizycznych* (Dz. U. z 2012 r. Nr 361 poz. 307 j.t.). Nadwyżka tej wpłaty ponad limit wpłat przypadający w danym roku podatkowym będzie podlegała odliczeniu w kolejnych latach. W okresie odliczeń od dochodu środków przeniesionych z IKE na IKZE, oszczędzającemu nie przysługuje prawo do wpłat na IKZE.

**Jedynie
w 2012 roku
możliwe było
przeniesienie
środków z IKE
na IKZE**

2. IKE W 2012 ROKU

Według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku IKE były prowadzone przez 52 instytucje finansowe:

- 12 zakładów ubezpieczeń na życie (na 28 zakładów ubezpieczeń na życie prowadzących działalność statutową),
- fundusze inwestycyjne zarządzane przez 15 towarzystw funduszy inwestycyjnych (na 54 działające towarzystwa funduszy inwestycyjnych),
- 7 podmiotów prowadzących działalność maklerską (na 53 domy maklerskie działające na rynku i 15 banków prowadzących działalność maklerską),
- 10 banków komercyjnych (na 45 działających banków komercyjnych), 1 bank spółdzielczy oraz banki spółdzielcze zrzeszone w 2 bankach zrzeszających (na 572 działające banki spółdzielcze),
- dobrowolne fundusze emerytalne zarządzane przez 4 powszechne towarzystwa emerytalne (na 14 działających powszechnych towarzystw emerytalnych).

2.1. Struktura osób posiadających IKE według płci i wieku

Na koniec grudnia 2012 roku funkcjonowało 813,3 tys. IKE, o 1,2 tys. kont mniej niż w 2011 roku. Pierwsza połowa 2012 roku przyniosła utrzymanie zapoczątkowanej w 2011 roku wzrostowej tendencji liczby istniejących IKE. O 8,5 tys. zwiększyła się liczba kont w stosunku do liczby IKE na koniec 2011 roku, natomiast w drugim półroczu 2012 roku zmniejszyła się o 9,7 tys. liczba IKE, w stosunku do stanu na koniec czerwca 2012 roku.

W podziale na płeć osób posiadających IKE, więcej kont (52,7%) funkcjonowało wśród kobiet (428,5 tys. IKE), jednakże udział kobiet wśród posiadaczy IKE zmniejszył się o 0,4 p.p. na rzecz mężczyzn, w porównaniu do 2011 roku. Zmniejszenie liczby IKE o 1,2 tys. kont w 2012 roku, w stosunku do 2011 roku, wynikało ze zmniejszenia się liczby IKE wśród kobiet o 4,3 tys., ale zostało osłabione przez wzrost IKE wśród mężczyzn o 3,1 tys.

Tabela 2. Liczba IKE wg wieku i płci w latach 2011-2012 (w szt.)

Kategoria wiekowa	2011			2012		
	kobiety	mężczyźni	razem	kobiety	mężczyźni	razem
do 30 lat	29 941	33 591	63 532	24 766	28 244	53 010
31-40 lat	98 362	104 635	202 997	95 859	104 086	199 945
41-50 lat	103 475	92 610	196 085	102 391	94 691	197 082
51-60 lat	135 694	104 450	240 144	134 120	104 772	238 892
ponad 60 lat	65 294	46 397	111 691	71 361	53 002	124 363
OGÓŁEM	432 766	381 683	814 449	428 497	384 795	813 292

Źródło: Obliczenia własne

W 2012 roku, podobnie jak w latach poprzednich, wśród oszczędzających na IKE najbardziej liczną grupą były osoby w wieku 51-60 lat, które posiadały 238,9 tys. IKE (29,4% ogółu kont). Najmniejszy odsetek kont posiadały osoby najmłodsze oszczędzające na IKE (do 30 lat). W 2012 roku liczba ta wyniosła 53 tys. osób, czyli ponad 2-krotnie mniej od najwyższego poziomu zanotowanego w tej grupie wiekowej w 2006 roku. Jest to jedyna grupa oszczędzających na IKE, zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, w przypadku której obserwuje się od kilku lat systematyczny spadek liczby kont (również w 2012 roku).

Omawiane zmniejszenie liczby IKE dotyczyło, poza wskazaną grupą w wieku do 30 lat (spadek r/r o 10,5 tys. IKE), także osób z przedziału wieku 31-40 lat oraz 51-60 lat, jednak w zdecydowanie mniejszym stopniu (odpowiednio: -3,1 tys. i -1,3 tys.). Największy wzrost liczby funkcjonujących IKE odnotowano w kategorii wiekowej ponad 60 lat (o 12,7 tys. IKE), zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn, a najmniejszy w grupie wiekowej 41-50 lat (o 1,0 tys. IKE).

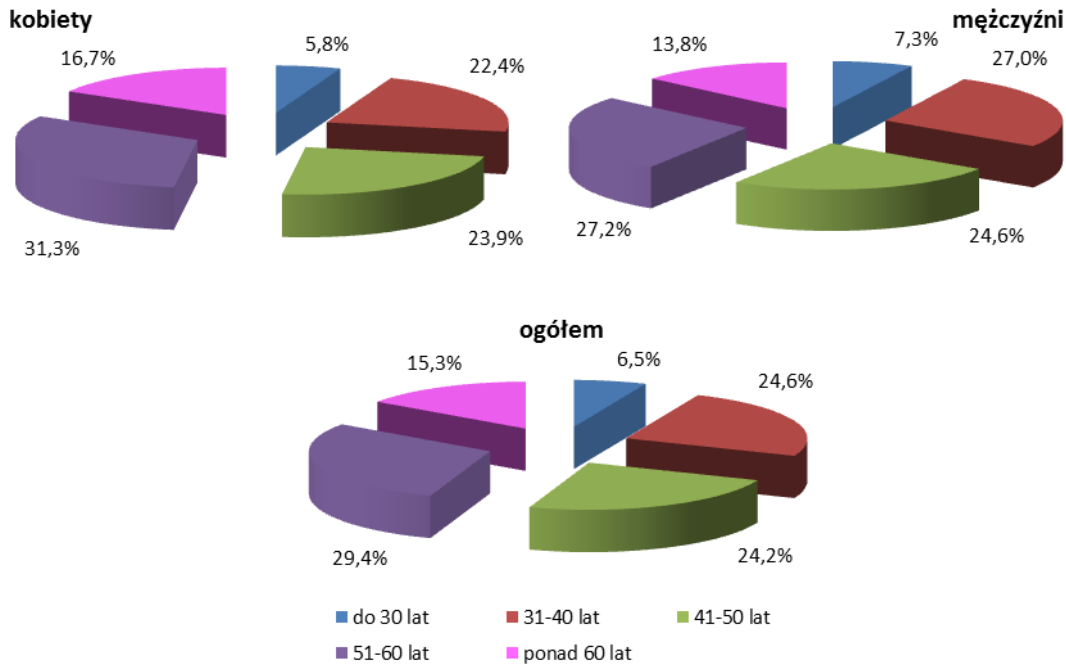
Na koniec grudnia 2012 roku istniało 813,3 tys. IKE

IKE nadal są bardziej popularne wśród kobiet niż mężczyzn, mimo zmniejszenia się liczby kobiet posiadających IKE

Zarówno w grupie wiekowej 31-40 lat, jak i w grupie osób w wieku do 30 lat, więcej IKE posiadają mężczyźni. W kategoriach wiekowych powyżej 40 lat, wśród posiadaczy IKE dominują kobiety (307,9 tys. IKE przy 252,5 tys. IKE mężczyzn).

Więcej mężczyzn niż kobiet w wieku do 40 lat posiada IKE

Wykres 1. Oszczędzający na IKE wg wieku i płci w 2012 roku

Źródło: Obliczenia własne

2.2. IKE według prowadzących instytucji finansowych

W 2012 roku najwięcej IKE funkcjonowało w zakładach ubezpieczeń (557,6 tys. IKE), a najmniej w DFE (0,5 tys. IKE). Poza DFE, które funkcjonują dopiero od 2012 roku, najmniej IKE, podobnie jak w latach wcześniejszych, istniało w podmiotach prowadzących działalność maklerską (20,1 tys. IKE).

Tabela 3. Liczba IKE w latach 2011-2012

Instytucje finansowe prowadzące IKE	Liczba IKE (w szt.)		Udział w liczbie ogółem (w %)		Zmiana (w %)
	2011	2012	2011	2012	2012/2011
Zakłady ubezpieczeń	568 085	557 595	69,8	68,6	-1,8
Fundusze inwestycyjne	200 244	188 102	24,6	23,1	-6,1
Podmioty prowadzące działalność maklerską	17 025	20 079	2,1	2,5	17,9
Banki	29 095	47 037	3,6	5,8	61,7
Dobrowolne fundusze emerytalne	x	479	x	0,1	x
OGÓŁEM	814 449	813 292	100,0	100,0	-0,1

Źródło: Obliczenia własne

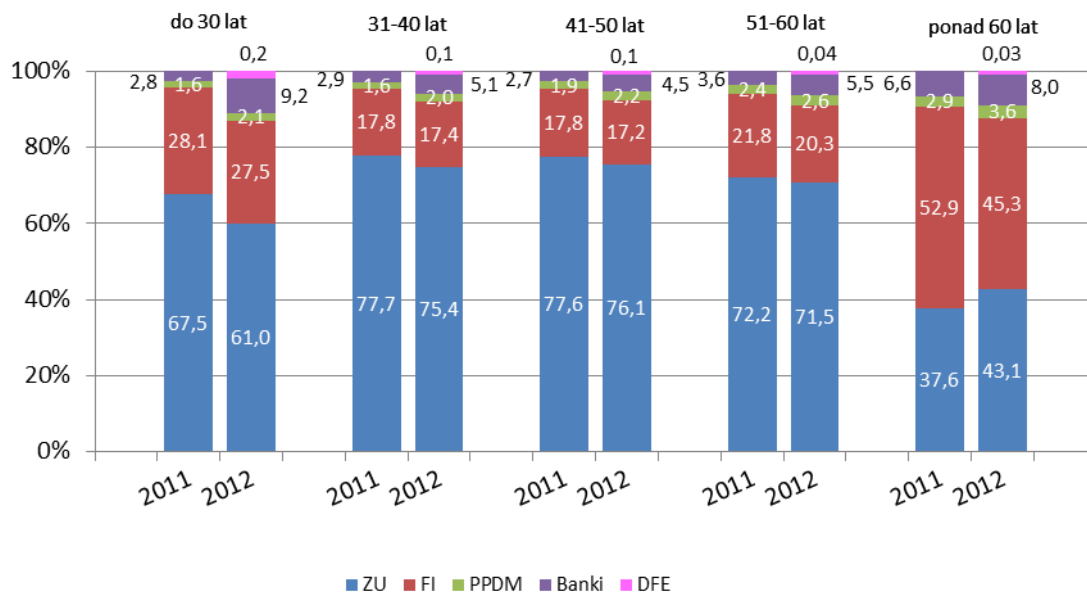
Najwięcej IKE funkcjonuje w zakładach ubezpieczeń

Wzrost liczby prowadzonych IKE zaobserwowano w bankach (o 17,9 tys.) oraz w podmiotach prowadzących działalność maklerską (o 3,1 tys.) Wzrost liczby IKE w bankach odnotowano po raz pierwszy od 2007 roku. Ponadto utrzymana została, obserwowana od 2008 roku, tendencja zmniejszania się liczby IKE prowadzonych przez zakłady ubezpieczeń. Na koniec grudnia 2012 roku istniało w zakładach ubezpieczeń o 10,5 tys. mniej IKE niż w 2011 roku. Fundusze

inwestycyjne, które po raz pierwszy od 2007 roku, zanotowały w 2011 roku wzrost liczby prowadzonych IKE, w roku 2012 ponownie zmniejszyły ich liczbę o 12,1 tys. To głównie efekt prawie 3-krotnego zmniejszenia się liczby otwartych IKE w stosunku do 2011 roku.

Analiza struktury IKE według instytucji finansowych prowadzących IKE i wieku osób zawierających umowy wykazuje, iż zmniejszenie się w 2012 roku udziału posiadaczy IKE zawierających umowy z zakładami ubezpieczeń we wszystkich grupach wiekowych (z wyjątkiem osób w wieku ponad 60 lat), nastąpiło głównie na rzecz banków. Mimo powyższego, umowy o prowadzenie IKE zawierane z zakładami ubezpieczeń jako ubezpieczenie na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, to nadal dominująca forma IKE dla osób w wieku do 60 lat.

Wykres 2. Struktura liczby IKE wg instytucji dla poszczególnych grup wiekowych w latach 2011-2012

Źródło: Obliczenia własne

2.3. Wartość aktywów IKE według prowadzących instytucji finansowych

Wartość aktywów zgromadzonych na rachunkach IKE na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosła 3 530 mln zł i wzrosła o 766 mln zł w stosunku do wartości aktywów IKE na koniec 2011 roku. Wzrost wartości aktywów dotyczył wszystkich instytucji finansowych. Zmiana wartości aktywów w przekroju instytucjonalnym kształtowała się odpowiednio:

Wartość aktywów IKE na koniec grudnia 2012 roku to 3,5 mld zł

- w zakładach ubezpieczeń: wzrost r/r o 250,4 mln zł,
- w funduszach inwestycyjnych: wzrost r/r o 234,3 mln zł,
- w podmiotach prowadzących działalność maklerską: wzrost r/r o 140,2 mln zł,
- w bankach: wzrost r/r o 139,3 mln zł.

Istotny wzrost wartości zgromadzonych na IKE aktywów (wzrost r/r o 27,7%) związany był głównie ze wzrostem wartości aktywów zgromadzonych na rachunkach, a w mniejszym stopniu z zasileniem IKE wpłatami i wypłatami transferowymi z pracowniczych programów emerytalnych.

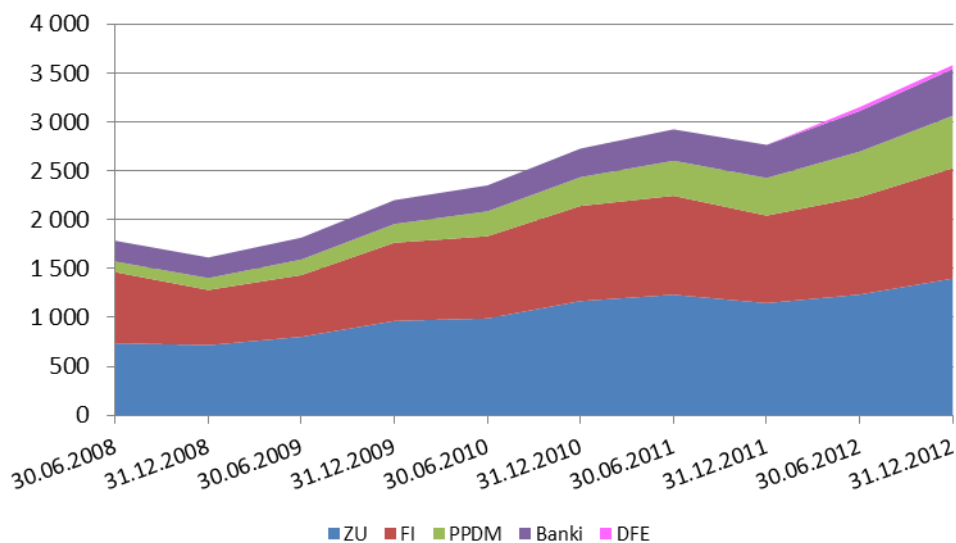
Tabela 4. Aktywa IKE w latach 2011-2012

Instytucje finansowe prowadzące IKE	Wartość IKE (w tys. zł)		Udział w wartości ogółem (w %)		Zmiana (w %)
	2011	2012	2011	2012	2012/2011
Zakłady ubezpieczeń	1 146 788	1 397 176	41,5	39,6	21,8
Fundusze inwestycyjne	894 559	1 128 873	32,4	32,0	26,2
Podmioty prowadzące działalność maklerską	384 046	524 254	13,9	14,9	36,5
Banki	338 587	477 896	12,2	13,5	41,1
Dobrowolne fundusze emerytalne	x	2 114	x	0,1	x
OGÓŁEM	2 763 980	3 530 313	100,0	100,0	27,7

Źródło: Obliczenia własne

Na koniec 2012 roku, w stosunku do roku 2011, odnotowano nieznaczne zmiany w udziale poszczególnych rodzajów instytucji finansowych prowadzących IKE (mierzoną wartością zgromadzonych aktywów). Wzrósł udział podmiotów prowadzących działalność maklerską (o 1,0 p.p.) oraz banków (o 1,3 p.p.) w aktywach IKE. W przypadku pozostałych instytucji nastąpił, podobnie jak w 2011 roku, spadek ich udziału: w zakładach ubezpieczeń o 1,9 p.p. oraz w funduszach inwestycyjnych o 0,4 p.p.

Wykres 3. Aktywa IKE w latach 2008-2012 (w mln zł narastająco)

Źródło: Obliczenia własne

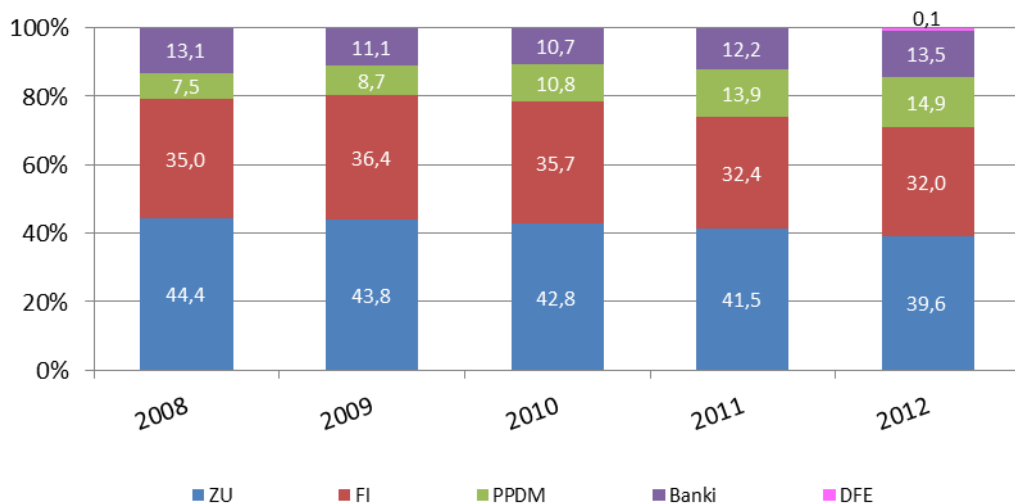
Strukturę aktywów IKE w kolejnych latach, w podziale na instytucje finansowe prowadzące IKE, przedstawia poniższy wykres.

Wzrósł udział aktywów zgromadzonych na IKE w podmiotach prowadzących działalność maklerską i bankach

W 2012 roku wartość zgromadzonych na IKE aktywów wzrosła o 0,8 mld zł, w porównaniu do 2011 roku

Wykres 4. Struktura aktywów IKE wg instytucji w latach 2008-2012

W 2012 roku ponad 71% aktywów IKE ulokowano w zakładach ubezpieczeń i funduszach inwestycyjnych

Źródło: Obliczenia własne

2.4. Wpłaty na IKE

Posiadacze IKE w 2012 roku wpłacili na swoje konta kwotę 666,1 mln zł, o 121,1 mln zł więcej niż w 2011 roku. Z uwagi na spadek liczby kont, na które dokonywano wpłat (spadek r/r o 17,2 tys. kont), większe kwoty przeciętnych wpłat to efekt indywidualnych decyzji o zwiększeniu składek na IKE. Posiadacz IKE wpłacił w 2012 roku na swoje konto średnio kwotę 2 584 zł, o 602 zł więcej niż w 2011 roku.

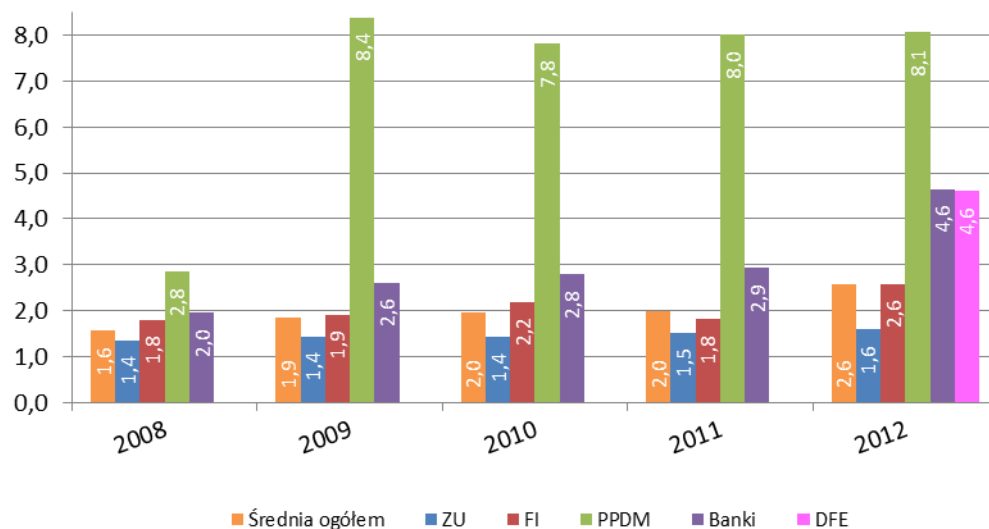
Przeciętna wysokość wpłat na IKE w przekroju instytucjonalnym była istotnie zróżnicowana:

- w podmiotach prowadzących działalność maklerską: 8 052 zł, wzrost r/r o 48 zł,
- w bankach: 4 642 zł, wzrost r/r o 1 714 zł,
- w dobrowolnych funduszach emerytalnych: 4 606 zł,
- w funduszach inwestycyjnych: 2 589 zł, wzrost r/r o 778 zł,
- w zakładach ubezpieczeń: 1 588 zł, wzrost r/r o 62 zł.

Statystyczny oszczędzający na IKE wpłacał w 2012 roku na swoje konto kwotę 2 584 zł

Wykres 5. Średnia wpłata na IKE wg instytucji w latach 2008-2012 (w tys. zł)

Zdecydowanie wyższe składki wpłacają posiadacze IKE w podmiotach prowadzących działalność maklerską

Źródło: Obliczenia własne

Najwyższy wzrost średniej wpłaty na IKE w 2012 roku zanotowano w bankach. Posiadacze IKE w bankach wpłacili na swoje konta przeciętnie 4 642 zł.

Liczba IKE zasilanych wpłatami w 2012 roku, wskazuje na kontynuację obserwowanej od kilku lat tendencji, zgodnie z którą liczba IKE zasilanych w danym roku wpłatami systematycznie zmniejsza się. Wyjątek stanowił tu rok 2011, jedyny, w którym zwiększyła się liczba kont zasilanych wpłatami (wzrost r/r o 23,1 tys.). W 2012 roku na 257,8 tys. IKE wpłacono składki, jednak było to o 17,1 tys. mniej zasilonych kont, niż w 2011 roku. Natomiast biorąc pod uwagę podział instytucjonalny IKE, zmniejszenie się liczby IKE zasilanych wpłatami przez posiadaczy tych kont dotyczyło głównie funduszy inwestycyjnych oraz zakładów ubezpieczeń, odpowiednio: o 27,2 tys. kont oraz 4,1 tys. kont. W przypadku banków i podmiotów prowadzących działalność maklerską, liczba IKE, na które dokonywano wpłat zwiększyła się odpowiednio: o 10,8 tys. i o 2,9 tys. kont.

Na 258 tys. IKE dokonano wpłat w 2012 roku

Tabela 5. Liczba IKE zasilanych wpłatami w latach 2007-2012 (w szt.)

Instytucje finansowe prowadzące IKE	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zakłady ubezpieczeń	196 968	192 626	171 737	153 641	141 014	136 947
Fundusze inwestycyjne	122 303	81 463	74 112	69 691	104 383	77 229
Podmioty prowadzące działalność maklerską	7 533	9 104	7 856	9 042	10 676	13 610
Banki	37 811	24 004	20 296	19 524	18 898	29 671
Dobrowolne fundusze emerytalne	x	x	x	x	x	320
OGÓŁEM	364 615	307 197	274 001	251 898	274 971	257 777

Źródło: Obliczenia własne

Analogicznie jak w latach wcześniejszych, w 2012 roku największy udział kont „nieaktywnych” czyli kont, które nie są zasilane wpłatami, występował w zakładach ubezpieczeń i funduszach inwestycyjnych.

Analizując rynek IKE w kontekście tzw. kont „aktywnych” (konto, na które dokonano przynajmniej jednej wpłaty w danym okresie), należy zauważyć, że ich liczba w 2012 roku stanowiła 31,7% wszystkich funkcjonujących IKE. W stosunku do roku 2011, wskaźnik liczby IKE, na które dokonano wpłat do liczby IKE ogółem, zmniejszył się o 2,1 p.p. (najbardziej w funduszach inwestycyjnych: o 11,1 p.p.).

W 2012 roku było 31,7% „aktywnych” IKE

Tabela 6. Wskaźnik „aktywnych” IKE w latach 2007-2012 (w %)

Instytucje finansowe prowadzące IKE	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zakłady ubezpieczeń	29,3	30,4	29,0	26,5	24,8	24,6
Fundusze inwestycyjne	63,6	46,9	43,0	41,3	52,1	41,1
Podmioty prowadzące działalność maklerską	85,8	91,2	67,0	62,1	62,7	67,8
Banki	88,9	65,9	63,5	64,8	65,0	63,1
Dobrowolne fundusze emerytalne		x	x	x	x	66,8
OGÓŁEM	39,8	36,0	33,9	31,8	33,8	31,7

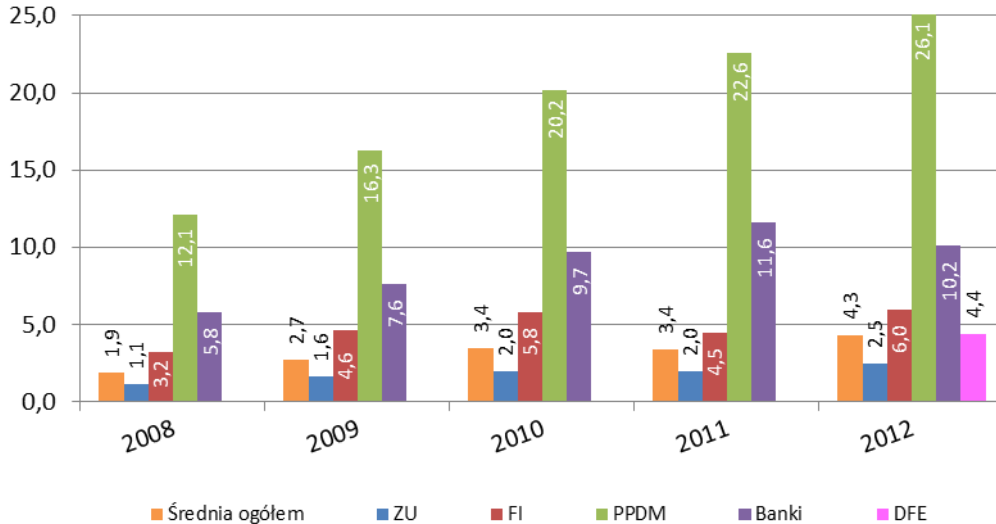
Źródło: Obliczenia własne

2.5. Średni stan konta IKE

Na koniec grudnia 2012 roku osoba oszczędzająca na IKE zgromadziła średnio kwotę 4 341 zł, wyższą o 947 zł od średniej kwoty zgromadzonej rok wcześniej.

Wykres 6. Średnia wartość rachunku IKE wg instytucji w latach 2008-2012 (w tys. zł)

Najwyższe średnie wartości na IKE zgromadzono w podmiotach prowadzących działalność maklerską, a najniższe w zakładach ubezpieczeń

Źródło: Obliczenia własne

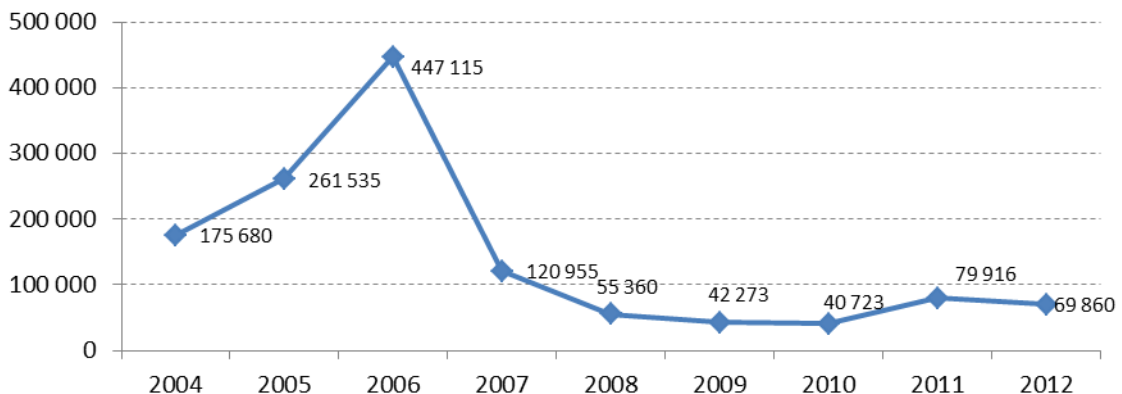
Biorąc pod uwagę instytucje finansowe prowadzące od 2004 roku IKE, najwyższe kwoty aktywów zgromadzili posiadacze IKE w podmiotach prowadzących działalność maklerską (26 110 zł), zaś najniższe w zakładach ubezpieczeń (2 506 zł). Posiadacze IKE, którzy wybrali IKE w dobrowolnych funduszach emerytalnych zgromadzili przeciętnie 4 413 zł. W 2012 roku działalność w zakresie IKE prowadziły 4 DFE, zawierając pierwsze umowy w marcu 2012 roku.

2.6. Liczba otwieranych IKE

Od początku funkcjonowania IKE, tj. od roku 2004, liczba otwieranych IKE systematycznie rosła do 2006 roku, kiedy IKE założyło najwięcej osób, tj. 447,1 tys. W kolejnych latach powstawało coraz mniej IKE, aż do roku 2010, gdy na otwarcie IKE zdecydowało się 40,7 tys. osób, prawie 11-krotnie mniej niż w „rekordowym” 2006 roku. Rok 2011 przyniósł odwrócenie tendencji spadkowej, gdyż zawarto 79,9 tys. umów o prowadzenie IKE, blisko dwukrotnie więcej niż w 2010 roku.

Wykres 7. Liczba IKE otwartych w latach 2004-2012 (w szt.)

Zapoczątkowany w 2011 roku wzrost liczby otwieranych IKE, nie miał kontynuacji w roku 2012

Źródło: Obliczenia własne

W 2012 roku instytucje finansowe otworzyły 69,9 tys. IKE, w wyniku pozyskania nowych klientów otwierających IKE po raz pierwszy lub w wyniku transferu środków z innej instytucji finansowej prowadzącej IKE lub ppe, o 10 tys. mniej niż w 2011 roku.

Tabela 7. Liczba otwartych IKE w latach 2011-2012

Instytucje finansowe prowadzące IKE	Liczba IKE (w szt.)		Udział w liczbie ogółem (w %)	
	2011	2012	2011	2012
Banki	3 339	26 632	4,2	38,1
Fundusze inwestycyjne	59 097	21 736	73,9	31,1
Zakłady ubezpieczeń	14 320	17 231	17,9	24,7
Podmioty prowadzące działalność maklerską	3 160	3 776	4,0	5,4
Dobrowolne fundusze emerytalne	x	485	0,0	0,7
OGÓŁEM	79 916	69 860	100,0	100,0

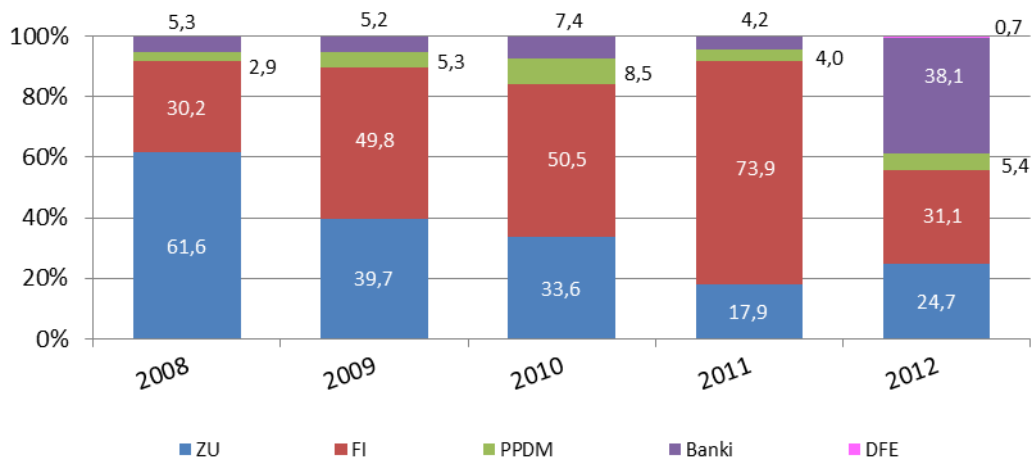
Źródło: Obliczenia własne

W bankach powstało 7-krotnie więcej IKE niż w 2011 roku

W 2012 roku banki były instytucjami, w których najchętniej zawierano umowy o prowadzenie IKE i gdzie utworzono najwięcej IKE: 26,6 tys. kont (7-krotnie więcej niż w 2011 roku).

Odpowiednio, w przekroju wskaźnikowym, udział w 2012 roku otwartych IKE w bankach w stosunku do ogółem otwartych IKE wyniósł 38,1%, a w funduszach inwestycyjnych 31,1%. Porównanie do analogicznych wskaźników w 2011 roku pokazuje, iż udział banków w liczbie otwieranych IKE wzrósł o 33,9 p.p., natomiast funduszy inwestycyjnych spadł o 42,9 p.p.

Wykres 8. Struktura otwartych IKE wg instytucji w latach 2008-2012

Źródło: Obliczenia własne

W 2012 roku najchętniej w bankach zawierano umowy o prowadzenie IKE

W 2012 roku 80,4% nowych IKE (56,1 tys. kont), to IKE założone po raz pierwszy (w 2011 roku 90,6%). W przypadku pozostałych IKE (13,7 tys. kont), były to umowy zawarte w związku z dokonaniem wypłaty transferowej z innego IKE (6,3 tys.) lub z pracowniczego programu emerytalnego (7,4 tys.). Z porównania z analogicznymi danymi na koniec 2011 roku wynika, że liczba zawieranych umów w związku z dokonaniem wypłaty transferowej z innego IKE była wyższa o 5,3 tys., a liczba IKE otwartych w związku z dokonaniem wypłaty transferowej z programu emerytalnego była wyższa o 0,9 tys. Z powyższych danych wynika wyższa chęć, wśród osób posiadających IKE, do zmiany instytucji finansowej prowadzącej IKE. Głównie banki były instytucjami, gdzie otwarto 85% liczby IKE z tytułu dokonania wypłaty transferowej z innego IKE, jednakże jedynie co piąte IKE założone z tego tytułu, zostało w bankach zasilone transferem środków z innej instytucji finansowej prowadzącej IKE.

2.7. Wyплаты, zwroty oraz wypłaty transferowe dotyczące IKE

2.7.1. Wypłaty z IKE

Wypłata środków zgromadzonych na IKE zgodnie z przepisem art. 34 ust. 1 pkt 1 ustawy o IKE oraz IKZE następuje:

- 1) na wniosek oszczędzającego jednorazowo lub w ratach po nabyciu uprawnień emerytalnych,
- 2) na wniosek osób uprawnionych do środków zgromadzonych na IKE zmarłego oszczędzającego.

Od 2009 roku posiadacze IKE mają do wyboru sposób wypłaty środków: jednorazowo lub w ratach (art. 34 ust. 2 ustawy o IKE oraz IKZE), jednakże dominującą formą wypłaty środków z IKE jest wypłata jednorazowa, z której skorzystało w 2012 roku 8,4 tys. osób (w 2011 roku 7,6 tys. osób). Z możliwości wypłaty w ratach skorzystało w 2012 roku jedynie 68 osób (w 2011 roku 72 osoby).

Jak pokazują poniższe dane, relacja liczby wypłat z IKE, zarówno w 2012 roku, jak i w 2011 roku, do ogólnej liczby funkcjonujących IKE nie przekraczała poziomu 1%.

Tabela 8. Wypłaty z IKE w latach 2011-2012

Instytucje finansowe prowadzące IKE	Liczba wypłat dokonanych z IKE (w szt.)		Wartość wypłat (w tys. zł)		Relacja liczby wypłat do liczby funkcjonujących IKE (w %)	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Zakłady ubezpieczeń	2 187	2 983	19 040	29 940	0,4	0,5
Fundusze inwestycyjne	4 362	4 301	24 089	24 482	2,2	2,3
Podmioty prowadzące działalność maklerską	87	112	2 197	2 515	0,5	0,6
Banki	1 052	1 107	12 722	17 033	3,6	2,4
Dobrowolne fundusze emerytalne	x	0	x	0	x	0,0
OGÓŁEM	7 688	8 503	58 048	73 970	0,9	1,0

Źródło: Obliczenia własne

Osoby, które zakończyły w 2012 roku oszczędzanie na cele emerytalne za pośrednictwem IKE lub dokonały wypłaty środków po śmierci oszczędzającego, przeciętnie otrzymywały kwotę 8,7 tys. zł (o 1,1 tys. zł więcej niż w 2011 roku). Najwyższą przeciętną wypłatę zrealizowano z IKE funkcjonujących w podmiotach prowadzących działalność maklerską (22,5 tys. zł), zaś najniższą w funduszach inwestycyjnych (5,7 tys. zł).

2.7.2. Zwroty z IKE

Zgodnie z przepisem art. 37 ust. 1 ustawy o IKE oraz IKZE, oszczędzający na IKE mają możliwość dokonania zwrotu zgromadzonych środków. Zwrot środków zgromadzonych na IKE następuje w przypadku, gdy umowa o prowadzenie IKE została wypowiedziana przez którąkolwiek ze stron lub wygasła z innych przyczyn (np. oszczędzający odstąpił od umowy). Równoznacznie ze zwrotem traktuje się pozostawienie środków zgromadzonych na IKE, jeżeli umowa o prowadzeniu IKE wygasła, a nie zostały spełnione warunki do dokonania wypłaty lub wypłaty transferowej.

Instytucja finansowa przed dokonaniem zwrotu jest zobowiązana do potrącenia zryczałtowanego 19% podatku od dochodu oszczędzającego na IKE. Wskazany dochód obliczony jest jako różnica między kwotą stanowiącą wartość środków zgromadzonych na IKE a sumą wpłat na to konto. Jednocześnie w przypadku, gdy na IKE oszczędzającego przyjęto

Tylko 68 osób skorzystało w 2012 roku z wypłaty środków w ratach

Dyspozycja zwrotu środków zgromadzonych na IKE skutkuje finansowymi konsekwencjami

wypłatę transferową z ppe), instytucja finansowa przed dokonaniem zwrotu jest zobowiązana do przekazania do ZUS kwoty stanowiącej 30% sumy składek podstawowych wpłaconych do ppe, ewidencjonowanej na koncie ubezpieczonego.

Instytucje finansowe prowadzące IKE zrealizowały w 2012 roku 52,9 tys. dyspozycji zwrotu całości środków zgromadzonych na IKE o wartości 247,7 mln zł. Wzrost liczby całkowitych zwrotów środków z IKE o 5,2 tys., przy równoczesnym zmniejszeniu się kwoty zrealizowanych zwrotów całkowitych o 4,8 mln zł, skutkowało otrzymaniem przez osobę rezygnującą z oszczędzania na IKE, kwoty o 0,6 tys. zł mniej niż w 2011 roku, czyli 4,7 tys. zł.

W związku z realizacją dyspozycji całkowitego zwrotu środków, najczęściej IKE zamknięto w funduszach inwestycyjnych i zakładach ubezpieczeń (odpowiednio: 28,1 tys. oraz 22 tys.), jednakże zdecydowanie najwyższą przeciętną kwotę zwrotu otrzymali rezygnujący z IKE w bankach (12,4 tys. zł), a najniższą w funduszach inwestycyjnych (3,4 tys. zł).

W wyniku zwrotu środków zgromadzonych na IKE zamknięto w 2012 roku 52,9 tys. kont

Tabela 9. Całkowite zwroty z IKE w latach 2011-2012

Instytucje finansowe prowadzące IKE	Liczba zwrotów dokonanych z IKE (w szt.)		Wartość zwrotów dokonanych z IKE (w tys. zł)		Przeciętny zwrot z IKE (w zł)	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Zakłady ubezpieczeń	22 689	22 033	115 006	118 398	5 069	5 374
Fundusze inwestycyjne	21 056	28 050	89 465	95 156	4 249	3 392
Podmioty prowadzące działalność maklerską	479	399	3 911	3 945	8 165	9 887
Banki	3 528	2 424	44 073	30 070	12 492	12 405
Dobrowolne fundusze emerytalne	x	1	x	19	x	19 000
OGÓŁEM	47 752	52 907	252 455	247 588	5 287	4 680

Źródło: Obliczenia własne

Ustawodawca od 1 stycznia 2009 roku umożliwił oszczędzającym na IKE wystąpienie z wnioskiem o częściowy zwrot pod warunkiem, że środki te pochodziły z wpłat na IKE. Wobec powyższego posiadacze IKE mogą zlecać instytucjom finansowym prowadzącym IKE dokonanie częściowych zwrotów środków zgromadzonych na rachunkach IKE (art. 37 ust. 1a ustawy o IKE oraz IKZE). Instytucje finansowe są zobowiązane, przed dokonaniem częściowych zwrotów środków zgromadzonych na IKE, do odliczenia zryczałtowanego podatku od dochodu z tytułu częściowego zwrotu.

W 2009 roku prawie 1 tys. posiadaczy IKE dokonało częściowego zwrotu środków zgromadzonych na IKE o wartości 5,6 mln zł. Z tej możliwości w każdym roku korzysta więcej osób. W 2011 roku 3,4 tys. osób dokonało częściowych zwrotów w kwocie 16,5 mln zł, a w 2012 roku na częściowe zwroty zdecydowało się 4,5 tys. osób, a ich wartość wyniosła 21,3 mln zł. Przeciętnie posiadacz IKE realizujący częściowy zwrot z IKE otrzymał 4,7 tys. zł (w 2011 roku 4,9 tys. zł).

W 2012 roku 4,5 tys. osób zdecydowało się na częściowy zwrot środków zgromadzonych na IKE

2.7.3. Wpłaty transferowe dotyczące IKE oraz przeniesienia na IKZE

Zgodnie z przepisem art. 35 ust. 1 i 2 ustawy o IKE oraz IKZE, wypłata transferowa dokonywana jest pomiędzy instytucjami finansowymi działającymi w obrębie III filaru systemu emerytalnego. Zgromadzone na IKE środki pozostają nadal w III filarze, mogą być jednak przeniesione na wniosek oszczędzającego lub na wniosek osób uprawnionych (w przypadku śmierci oszczędzającego) zarówno do innej instytucji finansowej prowadzącej IKE, jak i do ppe.

W 2012 roku przyjęto na IKE łącznie 12,2 tys. wypłat transferowych z innych IKE oraz ppe (o 9,2% więcej niż w 2011 roku). Najwięcej wypłat transferowych z IKE przyjęto w bankach i funduszach inwestycyjnych (75,4%), natomiast 81,9% transferów z ppe przyjęto w zakładach

W 2012 roku przyjęto na IKE 12,2 tys. wypłat transferowych

ubezpieczeń i funduszach inwestycyjnych. W tym samym roku dokonano 1,8 tys. wypłat transferowych na inne IKE, najwięcej w funduszach inwestycyjnych i zakładach ubezpieczeń (83,3%). Transfery z IKE do programu emerytalnego w 2012 roku (w liczbie 15), zrealizowały fundusze inwestycyjne, banki i zakłady ubezpieczeń.

Tabela 10. Transfery do IKE w latach 2011-2012

Instytucje finansowe prowadzące IKE	z IKE		z programu emerytalnego		z IKE		z programu emerytalnego	
	(w szt.)				(w tys. zł)			
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Zakłady ubezpieczeń	155	148	4 174	6 003	1 488	1 609	48 772	86 382
Fundusze inwestycyjne	484	399	3 027	2 297	6 595	5 986	47 632	48 569
Podmioty prowadzące działalność maklerską	289	345	281	229	5 128	7 475	6 439	7 671
Banki	1 313	1 157	1 448	1 590	25 493	21 139	18 792	26 509
Dobrowolne fundusze emerytalne	x	15	x	11	x	498	x	188
OGÓŁEM	2 241	2 064	8 930	10 130	38 704	36 707	121 635	169 319

Źródło: Obliczenia własne

Tabela 11. Transfery z IKE w latach 2011-2012

Instytucje finansowe prowadzące IKE	na IKE		do programu emerytalnego		na IKE		do programu emerytalnego	
	(w szt.)				(w tys. zł)			
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Zakłady ubezpieczeń	414	621	2	2	4 123	7 505	21	25
Fundusze inwestycyjne	434	907	3	10	7 598	17 000	31	172
Podmioty prowadzące działalność maklerską	50	113	0	0	1 234	3 229	0	0
Banki	84	194	29	3	1 187	5 161	754	63
Dobrowolne fundusze emerytalne	X	0	x	0	X	0	x	0
OGÓŁEM	982	1 835	34	15	14 142	32 895	806	260

Źródło: Obliczenia własne

Z IKE dokonano 1,8 tys. wypłat transferowych do innych IKE lub do ppe

Jedynie w okresie od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2012 roku, istnieje możliwość zamknięcia IKE na skutek złożenia dyspozycji o przeniesieniu środków z IKE na IKZE. W 2012 roku z możliwości tej skorzystało 2,5 tys. osób (84,7% osób przenoszących środki na IKZE posiadało konta w zakładach ubezpieczeń), a wartość przeniesionych środków na IKZE wyniosła 35,2 mln zł, z czego do dnia 31 grudnia 2012 roku zaksięgowano 31,9 mln zł, a pozostała kwota to środki w drodze.

Tabela 12. Przeniesienia z IKE na IKZE w 2012 roku

Instytucje finansowe prowadzące IKE	Liczba IKE, z których przeniesiono środki na IKZE (w szt.)	Struktura (w %)	Wartość przeniesionych środków z IKE na IKZE (w tys. zł)	Struktura (w %)
Zakłady ubezpieczeń	2 127	84,7	28 505	80,9
Fundusze inwestycyjne	378	15,1	6 685	19,0
Podmioty prowadzące działalność maklerską	1	0,0	0	0,0
Banki	2	0,1	3	0,0
Dobrowolne fundusze emerytalne	3	0,1	55	0,2
OGÓŁEM	2 511	100,0	35 248	100,0

Źródło: Obliczenia własne

3. IKZE W 2012 ROKU

Według stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku IKZE były prowadzone przez 33 instytucje finansowe:

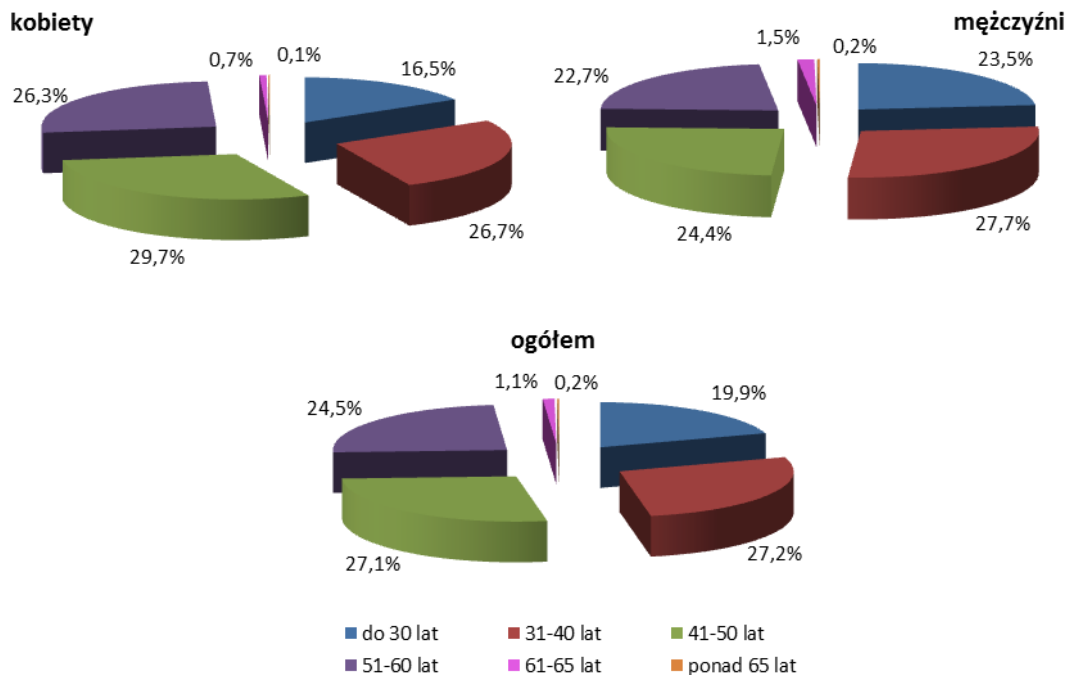
- 7 zakładów ubezpieczeń na życie (na 28 zakładów ubezpieczeń na życie prowadzących działalność statutową),
- fundusze inwestycyjne zarządzane przez 12 towarzystw funduszy inwestycyjnych (na 54 towarzystwa funduszy inwestycyjnych działające na rynku),
- 4 podmioty prowadzące działalność maklerską (na 53 domy maklerskie działające na rynku i 15 banków prowadzących działalność maklerską),
- 1 bank spółdzielczy zrzeszony (na 572 działające banki spółdzielcze),
- dobrowolne fundusze emerytalne zarządzane przez 9 powszechnych towarzystw emerytalnych (na 14 działające powszechne towarzystwa emerytalne).

3.1. Struktura wiekowa osób posiadających IKZE

Na koniec 2012 roku funkcjonowało 496,8 tys. IKZE, z czego 252,1 tys. (50,7%) umów zostało zawartych przez kobiety, a 244,7 tys. (49,3%) przez mężczyzn.

**Na dzień
31 grudnia
2012 roku
funkcjonowało
496,8 tys. IKZE**

Wykres 9. Oszczędzający na IKZE wg wieku i płci w 2012 roku (w %)

Źródło: Obliczenia własne

Największy udział w liczbie funkcjonujących IKZE, ze względu na wiek, miały osoby w wieku 31-50 lat (54,3%). W pierwszym roku funkcjonowania IKZE częściej tę formę dobrowolnego oszczędzania na emeryturę wybierały osoby w średnim wieku oraz młode. Obecnie udział osób w wieku do 30 lat posiadających IKZE to 19,9%, natomiast udział tej samej grupy wiekowej w liczbie osób posiadających IKE to 6,5%.

3.2. Liczba IKZE, wpłacone składki oraz zgromadzone aktywa

Instytucje finansowe uprawnione do prowadzenia IKZE obsługiwały łącznie na koniec 2012 roku 496,8 tys. kont, na których zgromadzono aktywa o wartości 52,9 mln zł.

Tabela 13. Liczba IKZE w 2012 roku

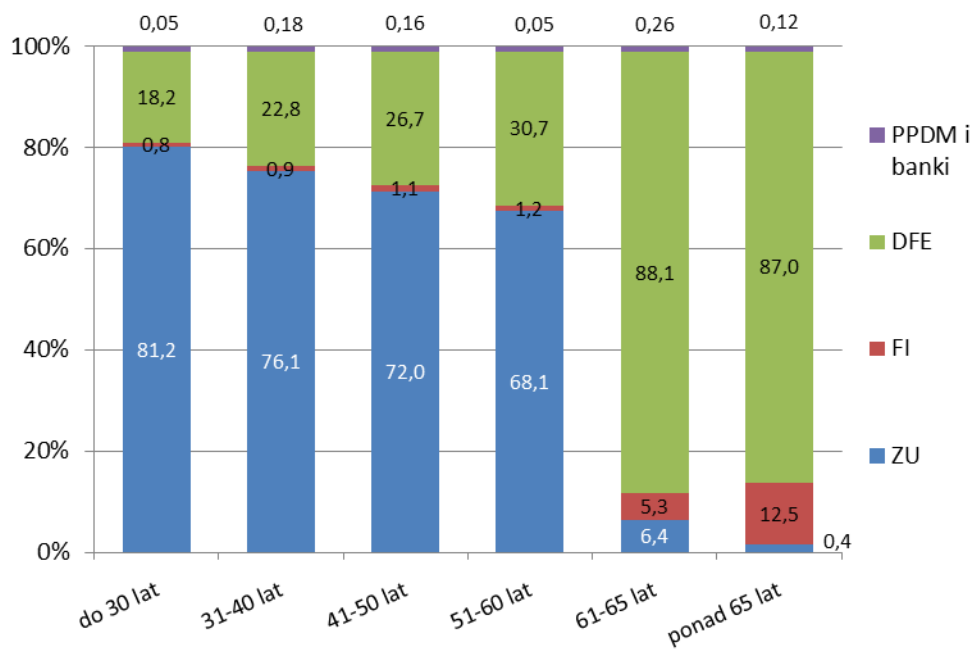
Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Liczba IKZE (w szt.)		Udział w liczbie ogółem (w %)		Zmiana (w %)
	30.06.2012	31.12.2012	30.06.2012	31.12.2012	12.2012/06.2012
Zakłady ubezpieczeń	233 611	363 399	77,5	73,1	55,6
Fundusze inwestycyjne	1 099	5 202	0,4	1,0	373,3
Podmioty prowadzące działalność maklerską	3	559	0,001	0,1	18 533,3
Banki	0	19	0,0	0,004	x
Dobrowolne fundusze emerytalne	66 735	127 642	22,1	25,7	91,3
OGÓŁEM	301 448	496 821	100,0	100,0	64,8

Źródło: Obliczenia własne

Najwięcej IKZE powstało w zakładach ubezpieczeń

W pierwszym roku funkcjonowania IKZE umowy o prowadzenie konta oszczędzający zawierali głównie z zakładami ubezpieczeń oraz dobrowolnymi funduszami emerytalnymi zarządzanymi przez powszechne towarzystwa emerytalne (98,8% liczby IKZE). Udział pozostałych instytucji finansowych prowadzących IKZE w ogółem liczbie funkcjonujących IKZE na koniec 2012 roku był marginalny (1,2%).

Wykres 10. Struktura liczby IKZE wg instytucji dla poszczególnych grup wiekowych w 2012 roku

Źródło: Obliczenia własne

W 2012 roku 98,8% umów o prowadzenie IKZE zawarto z zakładami ubezpieczeń i DFE

Tabela 14. Wartość IKZE w 2012 roku

Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Wartość IKZE (w tys. zł)		Udział w wartości ogółem (w %)		Zmiana (w %)
	30.06.2012	31.12.2012	30.06.2012	31.12.2012	12.2012/06.2012
Zakłady ubezpieczeń	4 056	36 393	73,7	68,8	797,2
Fundusze inwestycyjne	665	7 973	12,1	15,1	1 098,7
Podmioty prowadzące działalność maklerską	0	1 673	0,0	3,2	x
Banki	0	40	0,0	0,1	x
Dobrowolne fundusze emerytalne	781	6 803	14,2	12,86	770,9
OGÓŁEM	5 503	52 882	100,0	100,0	861,0

Źródło: Obliczenia własne

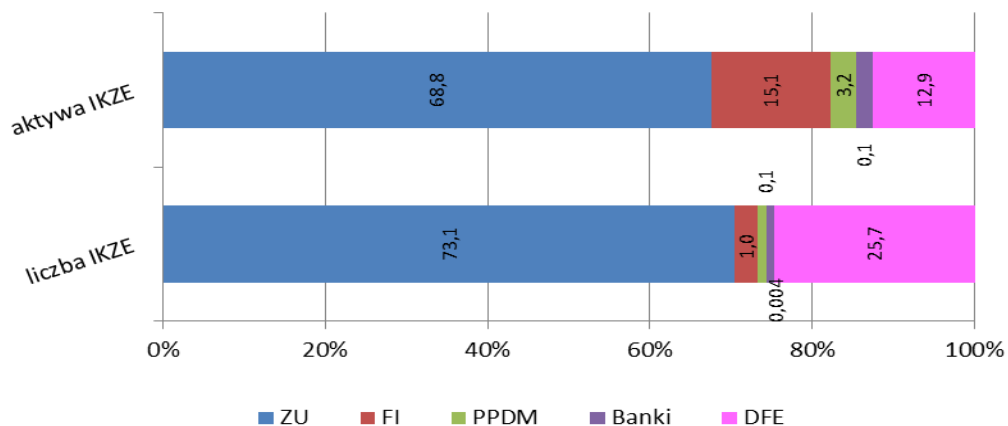
**Na dzień
31 grudnia
2012 roku na
IKZE
zgromadzono
52,9 mln zł**

Biorąc pod uwagę wartość zgromadzonych na IKZE aktywów w poszczególnych instytucjach finansowych, udział ich przedstawia się następująco: najwyższy udział (tak jak w liczbie IKZE) mają zakłady ubezpieczeń, a na drugim miejscu pod względem udziału zgromadzonych aktywów IKZE uplasowały się fundusze inwestycyjne (15,1%), pomimo prawie 25-krotnie mniejszej liczby prowadzonych IKZE w stosunku do liczby IKZE w DFE.

Najwięcej IKZE powstało w zakładach ubezpieczeń oraz w dobrowolnych funduszach emerytalnych, jednak na większość kont w tych instytucjach oszczędzający nie dokonywali wpłat. W liczbie 496,8 tys. funkcjonujących IKZE na koniec grudnia 2012 roku, jedynie co 15-te konto (6,6% funkcjonujących IKZE), było zasilane przez oszczędzających wpłatami. Bardziej niekorzystnie rozkładał się ten udział w zakładach ubezpieczeń i dobrowolnych funduszach emerytalnych, gdzie jedynie 5,7% funkcjonujących IKZE było zasilanych wpłatami. Lepiej przedstawiał się ten wskaźnik w pozostałych instytucjach finansowych, gdyż wahał się w przedziale 84-88%. Oszczędzający na IKZE wpłacił przeciętnie kwotę 798 zł. W przekroju instytucjonalnym widoczne jest duże zróżnicowanie wysokości przeciętnej wpłaty, która wyniosła:

- w zakładach ubezpieczeń: 604 zł,
- w funduszach inwestycyjnych: 1 662 zł,
- w podmiotach prowadzących działalność maklerską: 3 298 zł,
- w bankach: 2 500 zł,
- w dobrowolnych funduszach emerytalnych: 664 zł.

Wykres 11. Struktura liczby i wartości aktywów IKZE wg instytucji w 2012 roku

Źródło: Obliczenia własne

W pierwszym roku funkcjonowania IKZE zostało otwartych 504,1 tys. kont, z czego 2,2 tys. IKZE zostało zamkniętych w wyniku podejmowanych przez oszczędzających decyzji o odstąpieniu od umowy o prowadzenie IKZE, przed dokonaniem pierwszej wpłaty na konto. Wobec powyższego, po uwzględnieniu odstąpienia od umowy o prowadzenie IKZE, zrealizowanych wypłat oraz dokonanych zwrotów z IKZE, na dzień 31 grudnia 2012 roku funkcjonowało 496,8 tys. IKZE. Do dnia 31 grudnia 2012 roku na IKZE przyjęto 31,9 mln zł pochodzących z 2,3 tys. IKE.

Do końca grudnia 2012 roku przyjęto na IKZE 31,9 mln zł pochodzących z IKE

3.3. Zwroty z IKZE

Dyspozycje zwrotu środków z IKZE zostały głównie zrealizowane przez zakłady ubezpieczeń (98,5% wszystkich zwrotów), jednakże najwyższe przeciętne kwoty wypłacono rezygnującym z IKZE w funduszach inwestycyjnych, gdzie przeciętny zwrot wyniósł 12,3 tys. zł (dla porównania: ogółem przeciętny zwrot to kwota 1 tys. zł).

Tabela 15. Zwroty z IKZE w 2012 roku

Instytucje finansowe prowadzące IKZE	Zwroty z IKZE	
	Liczba (w szt.)	Wartość (w tys. zł)
Zakłady ubezpieczeń	4 969	4 703
Fundusze inwestycyjne	35	429
Podmioty prowadzące działalność maklerską	0	0
Banki	0	0
Dobrowolne fundusze emerytalne	39	155
OGÓŁEM	5 043	5 287

Źródło: Obliczenia własne

Dyspozycje zwrotu środków z IKZE zostały głównie zrealizowane przez zakłady ubezpieczeń (98,5% wszystkich zwrotów), jednakże najwyższe przeciętne kwoty wypłacono rezygnującym z IKZE w funduszach inwestycyjnych, gdzie przeciętny zwrot wyniósł 12,3 tys. zł (dla porównania: ogółem przeciętny zwrot to kwota 1 tys. zł).

W pierwszym roku funkcjonowania, ponad 5 tys. osób zdecydowało się na dokonanie zwrotów z IKZE

4. KONKLUZJE

Wprowadzenie w 2004 roku dobrowolnej formy oszczędzania na cele emerytalne - indywidualne konto emerytalne, z którego dochód zwolniono z podatku od zysków kapitałowych, dało przyszłym emerytom możliwość decydowania o wysokości swoich świadczeń emerytalnych poprzez podjęcie decyzji o samodzielnym odkładaniu środków na przyszłe cele emerytalne. Następnie, z uwagi na zmniejszające się zainteresowanie IKE poprzez zaobserwowany w 2007 roku spadek liczby otwieranych IKE, w 2008 roku dokonano zmian legislacyjnych, m. in. dopuszczono możliwość:

- wypłaty z IKE w ratach,
- zwrotu częściowego, czyli wycofania części środków zgromadzonych na IKE.

Dodatkowo podwyższono kwotę limitu wpłat na IKE jako kwotę odpowiadającą trzykrotności przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok, określonego w ustawie budżetowej lub przewidywanym w budżetowym. Przedmiotowe zmiany miały na celu uelastyczenie produktu, jakim jest IKE, co miało wpłynąć pozytywnie na wzrost zainteresowania IKE.

Powyższe zmiany nie wpłynęły jednak na wzrost zainteresowania IKE, wręcz obserwowano od 2008 roku systematyczny spadek liczby prowadzonych i otwieranych IKE oraz liczby rachunków, na które dokonywano w danym roku wpłat. Ponadto podwyższenie kwoty limitu wpłat na IKE nie przełożyło się na znaczące zwiększenie wpłacanych środków na IKE. Udział osób oszczędzających na IKE od początku funkcjonowania tego produktu nigdy nie przekroczył 6% liczby osób aktywnych zawodowo, a w 2012 roku wyniósł 5,2%.

Kolejnym krokiem ze strony ustawodawcy było rozszerzenie oferty produktowej w ramach III filaru dobrowolnego oszczędzania na emeryturę poprzez wprowadzenie od 1 stycznia 2012 roku indywidualnych kont zabezpieczenia emerytalnego, poza funkcjonującymi dotychczas pracowniczymi programami emerytalnymi oraz indywidualnymi kontami emerytalnymi. Każdy oszczędzający na emeryturę może posiadać jednocześnie IKE i IKZE.

Na koniec 2012 roku IKE posiadało 813,3 tys. osób (5,2% liczby osób aktywnych zawodowo), które zgromadziły na kontach aktywa o wartości 3,5 mld zł, natomiast 496,8 tys. oszczędzających na IKZE (3,2% liczby osób aktywnych zawodowo) posiadało 0,05 mld zł aktywów. Tylko 6,6% IKZE zostało zasilone wpłatami od oszczędzających. Dane te świadczą o dość niskim zainteresowaniu tą formą oszczędzania. Większość aktywów IKZE stanowią aktywa przeniesione przez oszczędzających z IKE.

Z uwagi na niską świadomość społeczeństwa co do szacunkowych wypłat z I i II filaru, nieodzowne jest dalsze podejmowanie działań obejmujących konsekwentne upowszechnianie wiedzy o konieczności uzupełniania poprzez własne oszczędności emerytury uzyskiwanej z I i II filaru, kształtowanie świadomości przyszłych emerytów co do przewidywanej wysokości świadczeń, edukację finansową, skierowaną głównie do osób młodych, ukierunkowaną na uświadamianie korzyści wynikających z wczesnego rozpoczęcia systematycznego gromadzenia środków emerytalnych.

W dniu 17 września 2012 roku UKNF był gospodarzem konferencji nt. *Jak pobudzić oszczędzanie na emeryturę?*. Celem konferencji było wskazanie możliwych kierunków zmian w III filarze emerytalnym. W konferencji udział wzięli przedstawiciele instytucji finansowych, instytucji państwowych, świata nauki i mediów. Urząd zaprezentował ideę nowej formy oszczędzania, która mogłaby wypełnić lukę w dotychczasowym systemie i aktywizować osoby, dla których istniejące produkty są niedostępne bądź nieatrakcyjne.

UKNF zaproponował stworzenie ram prawnych dla Emerytalnego Konta Oszczędnościowego (dalej „EKO”), jako alternatywy dla obecnie istniejących produktów indywidualnego gromadzenia oszczędności na cele emerytalne, tj. IKE i IKZE.

Potrzeba utworzenia alternatywnej formy oszczędzania, wynika z niższej niż oczekiwana dynamiki rozwoju IKE i IKZE. Postulowany przez UKNF produkt opierałby się na zbliżonych zasadach funkcjonowania, co IKE i IKZE, z zastrzeżeniem, że projektowany w nim model oszczędzania uwzględniałby sytuację finansową osób mniej zamożnych, tj. o niskich lub przeciętnych dochodach. Dlatego też składka wnoszona na EKO została określona na niewysokim poziomie, w sposób kwotowy, dla wszystkich oszczędzających. Ponadto, projekt

EKO zakłada możliwość uzupełniającego finansowania składek na EKO z dodatkowego źródła, tj. przez pracodawcę na rzecz pracownika, pod warunkiem odkładania przez pracownika na EKO comiesięcznie składki podstawowej, co powinno działać motywująco na oszczędzającego i skłaniać go do regularnego gromadzenia oszczędności na EKO.

Projekt EKO stwarzałby możliwość wnoszenia przez oszczędzającego w okresach miesięcznych składki podstawowej w wysokości 50 zł, składki dodatkowej (opcjonalnie) w wysokości 50 zł i, opcjonalnie, składki uzupełniającej w wysokości 50 zł finansowanej przez pracodawcę. Wysokość składek wpłacanych na EKO podlegałaby okresowej waloryzacji.

EKO łączyłoby w sobie zalety oszczędzania w IKE, IKZE i PPE poprzez:

- ✓ wprowadzenie zintegrowanego systemu zachęt podatkowych dla oszczędzającego (odpis wpłacanej składki dodatkowej od podstawy opodatkowania, brak opodatkowania środków podatkiem od zysków kapitałowych, brak opodatkowania środków pochodzących z wypłaty),
- ✓ umożliwienie partycypacji pracodawcy w częściowym finansowaniu indywidualnych oszczędności pracownika bez względu na formę zatrudnienia,
- ✓ minimalizację wydatków pracodawców uczestniczących w EKO (niewliczanie składki uzupełniającej do podstawy wymiaru ustalenia składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, możliwość wliczania poczynionych wydatków z tytułu składek uzupełniających do kosztów uzyskania przychodu).

Szacowany koszt dla budżetu państwa, związany z wprowadzeniem ww. systemu zachęt podatkowych, byłby przewidywalny z uwagi na kwotowy sposób określenia składek wnoszonych na EKO i zdaniem UKNF, akceptowalny w kontekście możliwości wygenerowania znaczących oszczędności emerytalnych dzięki wprowadzeniu tego produktu emerytalnego.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Oszczędzający na IKE wg wieku i płci w 2012 roku	9
Wykres 2. Struktura liczby IKE wg instytucji dla poszczególnych grup wiekowych w latach 2011-2012	10
Wykres 3. Aktywa IKE w latach 2008-2012 (w mln zł narastająco).....	11
Wykres 4. Struktura aktywów IKE wg instytucji w latach 2008-2012	12
Wykres 5. Średnia wpłata na IKE wg instytucji w latach 2008-2012 (w tys. zł)	12
Wykres 6. Średnia wartość rachunku IKE wg instytucji w latach 2008-2012 (w tys. zł).....	14
Wykres 7. Liczba IKE otwartych w latach 2004-2012 (w szt.).....	14
Wykres 8. Struktura otwartych IKE wg instytucji w latach 2008-2012.....	15
Wykres 9. Oszczędzający na IKZE wg wieku i płci w 2012 roku (w %)	20
Wykres 10. Struktura liczby IKZE wg instytucji dla poszczególnych grup wiekowych w 2012 roku	21
Wykres 11. Struktura liczby i wartości aktywów IKZE wg instytucji w 2012 roku	22

SPIS TABEL

Tabela 1. Limity wpłat na IKE w latach 2004-2013 (w zł)	6
Tabela 2. Liczba IKE wg wieku i płci w latach 2011-2012 (w szt.)	8
Tabela 3. Liczba IKE w latach 2011-2012	9
Tabela 4. Aktywa IKE w latach 2011-2012.....	11
Tabela 5. Liczba IKE zasilanych wpłatami w latach 2007-2012 (w szt.).....	13
Tabela 6. Wskaźnik „aktywnych” IKE w latach 2007-2012 (w %)	13
Tabela 7. Liczba otwartych IKE w latach 2011-2012.....	15
Tabela 8. Wypłaty z IKE w latach 2011-2012.....	16
Tabela 9. Całkowite zwroty z IKE w latach 2011-2012.....	17
Tabela 10. Transfery do IKE w latach 2011-2012.....	18
Tabela 11. Transfery z IKE w latach 2011-2012.....	18
Tabela 12. Przeniesienia z IKE na IKZE w 2012 roku.....	19
Tabela 13. Liczba IKZE w 2012 roku	21
Tabela 14. Wartość IKZE w 2012 roku	22
Tabela 15. Zwroty z IKZE w 2012 roku.....	23

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl